

DEN DER TIER...

af Hans Hansen

Det er på den tid af aftenen, hvor enlige hunkøn og ældre mennesker ser sig grundigt for, inden de vælger vogn i S-toget. Der sker så meget. Man hører så meget. Det gælder om at finde en plads, hvor man føler sig beskyttet. Det er en tid, hvor vi vænnes til at se hinanden an, hvor vi trænes i lynvurdering af vore medmennesker. Hvem er en rod og en bisse, hvor har vi ordentlige og anstændige folk? Det er gode tider for mistillid - gode tider for rollespil.

Alt det tænker jeg ikke på, da jeg krydser Gl. Kongevej for rødt lys og buldrer ned ad trappen til Vesterport station, samtidigt med

at Hillerød-toget larmer ind langs perronen.

Den første stempelautomat er uimodtagelig for mit klippekort. Den næste er til gengæld ved at æde det helt og hånden med, medens jeg har halvfems procent af kropsvægten placeret på højre fod som en affyringsrampe mod det utålmodige tog.

Endelig har automaten gnasket færdig, og jeg når nærmest vandret ind i det offentlige transportmiddel med dørmækket lige i hælene.

Først i det øjeblik kommer tankerne.

I den lille kupé til højre sidder tre unge fyre og breder sig med ølflasker og benene behageligt oppe på sæderne. De halvvejs ligger ned og er igang med en højroret diskussion om en pige.

»Hun trænger fandeme til at blive smurt!« siger den ene.

En af de andre drikker ølflasken tilbunds, før han svarer.

»Det bliver ikke her!« siger han. »Jeg skal ikke ha' noget i klemme i den kødhakker.«

Så læner han sig ud over sidegangen og triller den tomme flaske fremad med et langt armsving. Det er et fint kast, og flasken klirrer tværs gennem ind- og udstigningen og med et lille hop videre ind i den større kupé til venstre. Midtvejs taber den kurs og skramler mod et stålben.

I denne kupé er der kun en enkelt passager. En pæn herre med mappe på skødet og udfoldet Berlinger.

Han sænker avisen ved flaskelyden og ryster på hovedet. Så forsvinder han igen bag overskrifter og pressefotos.

Jeg sætter mig i hans kupé, sådan at jeg kan se de tre fyre gennem flere lag glas.

Da toget sukkende standser mellem Nørreports badeværelsesvægge, løber flasken endnu et stykke og banker mod endevæggen.

Ingen åbner dørene.

Ingen nye passagerer.

Toget kører – det skratter i højttaleren.

»Næste stop er Østerport – toget standser ikke mellem Østerport og Holte.«

Det er her, der sker noget.

Der er ganske få mennesker ude på perronen. De står spredt i det kolde neonlys og venter tog i begge retninger.

Jeg får øje på en mørklødet mand med sort hår og et lille overskæg. Han styrer frem mod denne vogn. Han er i grå frakke med kraven slået op i nakken og et langt strikket halstørklæde ned over brystet og maven.

Nu sker der noget inde hos de tre unge fyre. De gestikulerer og peger, en af dem rejser sig og når ud til de automatiske døre, netop som den mørklødede med en tommelfinger på håndtaget udløser hydraulikken.

Psssss ... Sesam, Sesam, luk dig op! Dørene glider ind i væggene.

Endnu en af de unge er nået ud, og sammen spærrer de indgangen for den mørke mand. Den ene af dem taler højt:

»Ingen adgang for sortsnskede! White only!«

Manden med det lille overskæg får et puf i brystet og træder et par skridt baglæns ud på perronen. Han siger ikke noget men står stille og stirrer.

»Pis af!« råber en af de unge.

Den mørklødede forsvinder fremad langs vinduerne – tæt på er jeg overbevist om, at han er tyrker.

De to fyre dasker til hinanden og griner. Toget sætter igang. De går tilbage til deres pladser.

Jeg kigger på min medpassager med mappen – om han har bemærket optrinet?

Han har sænket sin Berlinger og forstår åbenbart mit udtalte spørgsmål, for han nikker ind mod de tre unge.

»Det kan man da forstå!« siger han næsten

Mette von der Maase

samtidig med at han igen forsvinder bag avisen.

Ordene krydser i min hjerne – »det kan man da forstå« – jeg vender og drejer dem for at finde ud af, om de kan betyde mere end én ting. Om jeg kan tage fejl?

Der sidder en nobel herre med mappe og Berlinger, og han kan forstå, at nogle unge lømler opfører sig som de rene racister!

Jeg synes pludselig, at jeg er underlig stiv i nakken og drejer hovedet fra side til side. Det er et ubehag, der ikke uden videre vil forlade mig.

Jeg ser ind på de tre unge, som sikkert allerede har glemt den lille episode med tyrken. De har fisket en sidste enlig bajer frem fra plasticposen og lader den gå på omgang.

Jeg tænker på at gå ind og snakke med dem. Det er vel egentlig min pligt – min borgerpligt?

Den der tier samtykker!

Men hva' fanden skal man sige?

Man risikerer jo at løbe ind i en flok øretæver. Der skal nok ikke meget til, før de føler sig provokeret. Måske sidder de ligefrem og venter på den slags invitationer – så de kan få lov til at svinge bøffen, så der kan blive lidt fis i gaden.

En solbrun pige på endevæggen over fyrene spejler sig i flere lag, før hun når ind til mig. Hun ligger på en kridhvid strand ved et Hollywoodblåt hav og drikker af et glas fyldt med fortyndet guld. Bag hende er en negertjener i hvid jakke på vej bort med en sølvbakke. I billedets ene hjørne sejler grønne palmer mod horisonten på en lille ø.

Højt på himlen danser en blodrød tekst:

Indtag verden – den er til for dig!

Under reklamen gaber en af fyrene, så hans ansigt forsvinder i et hul. Han strækker arme og hovedet og slår hænderne flere gange hårdt ind i væggen.

Faktisk ser de meget fredelige ud. Ikke noget med naziemblemer og funklende stålsøm på de sorte jakker, der får en gang med skosværten om søndagen. De udtrykker bare en eller anden rastløs ugidelighed, en eller anden forventning om et eller andet spændende, som ikke viser sig.

Jeg forbereder nogle borgerlige ord:

Hør nu her gutter – det der lille nummer med ham fremmedarbejderen, det er sgu for dårligt. Vi lever i et civiliseret land med lige ret for alle. Når alt kommer til alt, er det ligefrem forbudt – også selvom der er politikere i folkettinget, der ikke går af vejen for at kriminalisere fremmede. Også selvom de gør det uantastet, er det rent faktisk forbudt – hvis det skulle gå efter loven. Men det skulle vel heller ikke være nødvendigt med love for at opføre sig anstændigt overfor andre mennesker. Hvis I orkede at tænke jer lidt om ... verden bliver ikke bedre, før hver enkelt gør noget for det. Helt privat, uden opfordring, af almindelig sund fornuft og menneskelighed ...

Jeg er ikke tilfreds med min tale, tror ikke den bider på dem. Det skal være mere ligetil, mere kontant:

Hør nu her gutter – den slags går bare ikke. Hvis I ikke kan opføre jer ordentligt, så har I ikke noget at gøre i et offentligt S-tog, så må I klare jer udenfor fællesskabet, så er I for primitive til at vi andre skal finde os i det. Det går bare ikke ...

Måske er der slet ingen grund til at tage det så afdæmpet – måske skal man tale med store bogstaver:

Sådan en opførsel er noget svineri! I er vokset op i en forkælet del af verden, skulle I så ikke kunne vise tolerance og almindelig dannelse! Bøllemanerer tolererer vi ikke – vær venlig at forlade toget. Se så at komme ud! Sådan nogle små racister!

Da toget standser i Birkerød, forsvinder de

tre fyre. Den ene har en arm rundt om skulderen på en af de andre. De ler ad et eller andet, da de travler hen ad perronen. Den tredje småløber baglæns foran de to andre og laver skygeboksning med lange elastikarme. De ligner tre kåde drengerøve og er forsvundet helt, inden toget sætter igang.

Den, der tier længe nok, får oftest en god undskyldning for ikke at få sagt noget.

En god, haltende undskyldning er et tomt hul i maven ...

Men for en gangs skyld er linen lidt længere. For en sjælden gangs skyld er der en chance for at pynte lidt på resultatet, for at indhente lidt af det forsømte, for at gøre ugjort gjort ...

Mappemanden!

Han rasler med avisen og rømmer sig inde bag de gamle nyheder. Jeg skifter diskret sæde, så jeg har front mod ham. Han bemærker det til alt held ikke. Han har benene over kors og sidder og vipper med den ene brune sko, op og ned. Som til en melodi, en eller anden takt. Måske sidder han og smånynner, måske sætter han nyheder og annoncer i musik.

Det kan man da forstå!

Sådan faldt ordene, og meningen var tydelig nok. Den slags kunne man ikke tillade sig at overhøre, den slags måtte man tage fat i og kræve forklaring på.

Og denne gang er der næppe noget at være bange for, ingen truende øretæver. Højest et par dask med en sammenfoldet Berlinger, hvis det skulle gå helt galt.

Men der er løbet mange spor under hjulene siden Østerport, kilometer efter kilometer, lige frem og på kryds og tværs. Visse ting bliver fjern fortid alene ved at blive passeret.

Jeg leder febrilsk efter et stikord, der kan trænge gennem Berlingske Tidende og ind til et fremmed menneske, som uantastet har sagt noget fordømt sludder – ikke alene sludder,

Mette von der Maase

men noget aldeles uacceptabelt, nederdrægtigt sludder.

Men ét er at henvende sig til nogle unge lømler, som jo udmærket ved, at de udfordrer andre mennesker og altså må regne med at få læst og påskrevet. Det er, som det skal være. Det vil ethvert ordentligt menneske kunne forstå og acceptere og oven i købet bifalde.

Men en pæn samfundsborger med mappe og Berlinger som sidder ordentligt og fredeligt i et offentligt transportmiddel uden den mindste forestilling om at forulempe nogen korporligt – sådan et menneske kan man ikke uden videre irettesætte. Sådan en person har vel lov til at have sine meninger og at give udtryk for dem på sin egen dæmpede og kultiverede måde.

Jeg mærker, at mulighederne har det som sæbebobler i et nåletræ.

Hva' fanden skal jeg sige til ham! Hvordan skal jeg formulere min kritik, give udtryk for min forargelse?

Lømlerne smuttede i Birkerød – mappe-
manden pakker sammen lige før Allerød.

Jeg sidder på spring med alle ordene yderst på tungen, medens han folder avisen, lægger den i mappen og rejser sig.

Han knapper sin frakke og spænder bæltet, retter lidt på den – tager så mappen under armen og træder ud på midtergangen.

»Undskyld,« siger jeg og peger på ham med en diskret finger.

»Ja?« han standser ud for mig, da perronen suger toget til sig.

Jeg roder med ordene i hovedet. Stiller dem i geled, bryder om, nyt geled, ny ordstilling.

»På Østerport ... det De sagde på Østerport, da de unge mennesker ... efter at de havde spærret døren?«

Hans pande trækker rynker og det ene bryn går i vejret. Udtrykket i ansigtet er nærmest måbende-fortørnet.

»Jeg skal altså af her,« siger han og forsvinder.

Det rykker i mine baglårsmuskler for at sætte efter ham, men jeg klæber gumpetungt til sædet og ser ham bare skæve misbilligende gennem ruderne.

Så er også han væk.

Jeg ejer vognen i ensom majestæt fra Allerød til Hillerød. Ikke et øje. Kun mig og min besværlige samvittighed.

Først lømlerne. Hul i maven. Så mappe-
manden. Større hul i maven.

Men jeg forsøgte. Jeg begyndte at tale til ham. Jeg nævnte det med Østerport og ville have krævet ham til ansvar, hvis han ikke tilfældigvis havde boet i Allerød. Der var en hel station at give af. Jeg regnede bestemt med at have frist til Hillerød, og så skulle jeg nok have nået det. Så skulle jeg have sagt ham, hvad jeg mener om den slags udtalelser, den slags primitive og umenneskelige egoistiske diskrimination.

Jeg kunne jo ikke vide, at han skulle af i Allerød ...

Jeg opgiver at sidde ned. Jeg gennemtraver kupeen, tværs gennem ind- og udstigning, et smut ind til pigen på endevæggen, hvis tindrende smil holder lige til forbrændingsanstalten.

Indtag verden – den er til for dig!

Jeg bliver stående foran reklamen og lader øjnene løbe ned over hendes lange solben, der ender i røde tånegle, som opad flugter med negertjenerens hæl. Han går strunk afsted med sølvbakken, direkte ud til opvaskeren som også er farvet og på ferieparadisets absolutte mindsteløn.

Black is beautiful, runger det inde i mit hoved – og jeg ved, at det er en stupid frase. I min mund er det tillært sludder uden dækning, ikke meget bedre end at høre Erhard Jakobsen ævle og bævle om sit syn på Sydafrika.

Jeg går tilbage til min egen kupé og sparker til ølflasken, som har forladt endevæggen og ruller i midtergangen.

Så endelig er det Hillerød.

Bedst at efterlade problemet i toget, glemme det, lade som om det slet ikke har eksisteret – den slags små hændelser er der jo så mange af. Ingen grund til panik og hul i maven. Rent faktisk skete der jo ikke noget.

En anden gang ...

Jeg småfløjter tværs over perronen og nyder aftenluften. Langt ude i mørket skifter et signal fra rødt til grønt, og gadelygterne hænger i guirlander under viadukterne.

Så får jeg øje på den mørklødede mand med det lille overskæg og det lange, strikkede halstørklæde.

Han står sammen med et par andre fremmede. Han ler og lægger begge hænder på en af de andres skuldre. De taler ivrigt sammen.

Jeg passerer så tæt, at jeg kan høre ordene – eller lydene. De morer sig og taler i munden på hinanden. Jeg forstår ikke et kuk.

Da jeg er lige ud for dem, ser den mørklødede på mig. Et kort øjeblik. Måske helt tilfældigt. Hans brune øjne og mine blå krydser hinanden og hænger fast. Et ganske kort nu.

Måske ser han slet ikke på mig. Måske er det bare mig, der ser ham se. Måske er det mig, der digter hans anklage, for øjeblikket efter ler han igen over noget, som jeg ikke forstår.

Jeg småløber for at nå bussen og hører skolsålerne slå ord af asfalten:

Den der tier ...

Den der tier ...